

LES
ESGLESIES
DE
LA
VALL
DEL
BAC

per JAUME MARQUÈS I CASANOVAS

La Vall del Bac forma una unitat territorial ben remarcable, deguda a l'orografia on és enclavada. "És una cosa apart; és una zona ben diferenciada", diu Josep Girona i Casagran al seu llibre "L'Alta Garrotxa".

La vall és solcada per una riera que recull les aigües de les vessants que l'envolten des de la collada de Sant Pau de Segúries, fins a l'Hostal, al final de la vall, on s'esmuny per l'engorjat de l'estret de Bodalquer o Bosc del Quer. A la dreta veiem les serres de Vives i de Malforat, i a l'esquerra s'albiren el Puig d'Ou i el Talló. Al fons, la vall queda tancada per la mola del Montmajor.

Per la dreta, el Coll de Carreres ens mena a la vall de Castellar de la Muntanya; per l'esquerra el Portell de les Roques ens duria entre el Puig de l'Ou i el Talló cap a Bolós i Beget. Aquestes parròquies eren, a més de Sant Pau de Segúries, les veïnes de la parròquia de Sant Andreu de Porreres, la matriu de totes les esglésies de la Vall del Bac.

Antigament, des de Castellfollit, un camí prenia la muntanya cap a Castellar i baixant pel Coll de Carreres recorria tota la vall fins a Sant Pau de Segúries vers Camprodon, o bé vore-

jant la riera de Carreres, assolía el Coll i baixava també a l'Hostal, on la parada era obligada per a reprendre forces, tant per als caminants com per als transportistes de mercaderies.

D'ençà de la construcció de la carretera de la Vall de Bianya, aquesta comunicació per la Vall del Bac ha estat abandonada, i ara només és practicable per a vehicles de tot terreny.

X X X X X X

Malgrat la dificultat de circular-hi, la vista de la vall ens compensa l'esforç i el cost. Aquesta, és dividida en dues parts que des d'antic s'anomenen Vall del Bac de dalt i Vall del Bac de baix. El Coll, on hi ha el mas del Coll, en marca la divisió.

La part de Dalt té l'església de Sant Feliu de Bac, a la vora dreta de la riera.

Si des de Sant Feliu hom davalla vorejant la riera i a l'indret del Coll puja per la vessant del Puig de l'Ou, hi troba l'església de Sant Andreu de Porreres, l'antiga parroquial de la Vall. Més enllà, ja en la vessant del Talló, hi ha l'antic castell del Bac, del qual queda una torre, i l'església de Sant Miquel de la Torre, dita, abans, de Sant Miquel de sa Corba o d'Avellana Corba.

Tornant a la riera, hom puja al Coll i visita les ruïnes del temple de Santa Magdalena i el mas del Coll. D'ací hom segueix per la vessant de la muntanya i pel Coll de Tafoners arriba a la carena on hi ha l'església de la Mare de Déu dels Àngels, al peu del mas de Llongarriu, del qual també ha pres el nom. És l'antiga església de Santa Maria de Sa Cot, sufra-

gània de Sant Andreu de Porreres, que constituïa una vertadera feligresia, encara que sense categoria de parròquia.

Aqueixes són les esglésies de les quals es poden veure almenys les ruïnes.

SANT FELIU DEL BAC

La data més antiga coneguda sobre la feligresia de Sant Feliu del Bac data de l'any 946. Fruïla, marmessor de Goltred, entregà al monestir de Sant Pere de Camprodon una finca que afrontava amb Sant Feliu de Bac. El fet de tenir dita finca el nom del sant gironí significa que ja hi havia una capella i un territori propi.

Amb tot, les esglésies edificades abans de la segona meitat del segle desè, tenien coberta de fusta i els materials eren poc consistents, pel qual motiu gairebé totes hagueren de refer-se a l'entorn de l'any mil o més tard.

L'actual església de Sant Feliu del Bac fou consagrada pel bisbe de Girona Otó, el dia 20 de gener de l'any 996. El terme es designa en el document amb el nom llatí de **pagus**, com si fos una comarca o una rodalia.

L'any 1011 es troba citat amb el nom de **alodium de Bac** i l'any 1017 en la forma llatinitzada de **Bago**.

Un altre document de l'any 1269 ens assabenta que Guillem de Bac va vendre una finca a l'abat Guillem, de Camprodon.

La primera visita pastoral dels bisbes a la Vall del Bac, registrada a l'Arxiu diocesà de Girona data de l'any 1329. Fou feta pel bisbe Gastó de Moncada i el seu secretari va anotar que hi havia un clergue encarregat del servei religiós, el qual es deia Arnau de Costa; però el suplía Mn. Jaume Borrell. N'eren feligresos Guillem Abardi i Oliver de Ruira, que foren rebuts pel prelat visitant. En cobrava els delmes Ramon des Bac, el qual no tenia batlle que el representés.

Segons Botet i Sisó, l'any 1359, a la feligresia hi havia quatre focs, tots d'església. El fogatge en realitat data de 1378.

Segons un manuscrit de l'Arxiu diocesà de Girona titulat "Llibre verd dels feus", el bisbe havia cedit el dret de cobrar els delmes a Margarida des Bac i el terme de Sant Feliu s'anomenava **parròquia**.

L'any 1372, el rei Pere el Cerimoniós va vendre el dret de bovatge sobre el terme de Sant Feliu del Bac.

Per un altre manuscrit de la Seu de Girona, anomenat "Cases delmeres", consta que l'any 1573 foren cedits al rei els delmes de la casa Badosa, del terme de Sant Feliu del Bac, la qual casa fins aleshores els feia al cambrer de l'abadia de Vilabertran. L'any anterior havien rendit nou quarteres de gra, tres anyells, cinc lliures de llana i un poll.

Malgrat tan migrat rendiment, aquesta casa es va dividir formant la Badosa de Dalt i la Badosa de Baix.

L'any 1696 era capellà únic en tota la vall Mn. Joan Gatí, rector de Sant Andreu de Porreres. Sant Feliu de Bac n'era sufragània.

Practicà aquella visita el bisbe Miquel Pontic. Dos anys després el mateix bisbe repetí la visita pastoral i llavors ordenà que "s'adobés la volta i el teulat, perquè s'hi plovia molt".

Per tot el temps que hem vist descrita l'església en les actes de visita pastoral fins l'any 1858, sempre es diu que en l'església només hi havia un altar, no consagrat, proveït d'ara portàtil i d'un joc d'ornaments sacerdotals, però no hi havia calze ni patena, que eren portats de Sant Andreu de Porreres cada vegada que es celebrava missa a Sant Feliu. Tampoc no hi havia fonts baptismals ni s'hi guardava la reserva eucarística.

Girona i Casagran, excellent historiador de la Garrotxa, afirma que a l'església de Sant Feliu del Bac hi hagué una imatge de la Mare de Déu, que era de fusta. Creiem més aviat

que, com diu Botet i Sisó, una tal imatge era a la parroquial de Sant Andreu de Porreres.

L'any 1703 va començar-se un manuscrit titulat "Relacions de dècimes" que hom conserva en l'arxiu de la Catedral. Per ell sabem que era important la casa anomenada Les Serres, els delmes de la qual anaven a parar a diferents administracions del monestir de Sant Pere de Camprodon.

Del mas del Coll, se'n quedava els delmes l'amo del mateix i tota la resta del delme del poblet anava a l'arxiprest de Vilabertran.

Aquesta església es conserva en força bon estat. Té la planta rectangular, la façana de ponent és més alta i acaba en una espadanya i la porta d'entrada és al costat de migjorn. Té l'arc de mig punt i al davant hi ha un clos per a cementiri.

SANT ANDREU DE PORRERES

L'indret de Porreres ja era conegut l'any 904, però s'esmenta sense el nom del sant.

L'any 946 Sant Andreu de Porreres ja era conegut com a límit d'una finca que limitava amb Sant Feliu de Bac, llegada per Goltred al monestir de Camprodon.

El 977 el bisbe Miró donà aquesta església a Sant Pere de Besalú.

Segons un document de l'any 978, adduït per Monsalvatje, Sant Andreu de Porreres era un alou que afrontava a ponent amb un altre, anomenat Porrerola; al nord afrontava amb Bolós; a l'Orient amb Avellana Corba i Llongània; al Sud limitava amb el riu Llierca; però és clar que l'escriptor es referia a la riera de la Vall del Bac, que desaigua, efectivament, al Llierca, però no n'és més que un afluent.

També Montsalvatje va caure en aquest error dient que Sant Feliu del Bac es troba a la vora dreta del Llierca. Aquest riu neix al Coll de la Boixeda i és el que passa per Beget.

L'any 1011 es torna a trobar amb el nom de **Porrariae**, o

sigui Porreres, que, segons el filòleg Anton Griera, li ve de la planta **porro**.

La primera visita pastoral és de l'any 1329, feta pel bisbe Gastó de Moncada, el qual manà cobrir l'església fent-hi teulat. Hom solia cobrir les esglésies amb llosetes aparedades sobre la volta; però això fou substituït després per una teulada per tal d'evitar-hi els degoters.

N'era clergue Pere Suier i hom esmentà els parroquians A (rnau) Ros, Pere Coromines, Guillem d'Aulina i Berenguer des Serrat.

Els delmes pertanyien a l'abat de Sant Pere de Besalú.

L'any 1573 es resolgué que el rei prendria els delmes de la casa Parés, la qual havia pagat deu quarteres de forment, entre blat i mestall, a la mesura d'Olot; un cabrit, llana, mill i un poll.

L'any 1696 el bisbe Pontic també va manar reparar l'església i els incensers.

N'era rector Mn. Joan Gati, i ell sol tenia cura de la parroquial i de totes les sufragànies, que eren Sant Feliu, Sant Miquel i Santa Maria de Sa Cot.

El mateix bisbe, l'any 1698 va repetir la visita i va manar fer una urna per al monument de Setmana Santa, forrada per dins i proveïda de pany i clau, i que les despeses fossin cobertes per totes les feligresies sufragànies de la parròquia de Sant Andreu, posat que només ací hom celebrava les funcions de Setmana Santa. També manà fer un calze amb la patena i una bossa de corporals.

El bisbe Taberner l'any 1703 va passar la visita pastoral a la parròquia. Hi va trobar la reserva eucarística en una custòdia o copó de plata; l'aigua de batejar, en un dipòsit d'aram; els sants olis, en una capsa de plata ben separats en tres compartiments; l'altar major, i únic, amb ara, bé i decentment adornat. El rector era Joan Gati, que residia i era present en la parròquia, i no hi havia cap més clergue ni en

la parròquia ni en les sufragànies. En l'acta de visita hi enregistraren onze peces entre ornaments i objectes. Només calgué adquirir una nova casulla vermella i fer daurar una patena, i ordenà que totes les sufragànies contribuïssin a les despeses de la llàntia.

L'any 1717 novament el mateix bisbe va visitar Sant Andreu de Porreres, i llavors n'era rector Mn. Pere Vila. Les peces per al culte eren dotze, de manera que ja hom devia haver adquirit la casulla vermella com s'havia manat anteriorment.

Llavors calgué reparar les crismeres i el copó per als viàtics i comprar canadelles amb el seu platet. Manà que els pagesos donessin una mica de blat de llurs collites al Rector i que aquest resés la Passió per a conjurar les tempestes.

Encara en 1721 tornà a visitar l'església parroquial i tot ho va trobar en regla.

En la visita pastoral de l'any 1738 hom va trobar un nou altar dedicat al Sant Crist, el qual estava adornat amb tot el convenient.

El Visitador va encarregar que s'allargués l'església per la part del presbiteri rompent l'arc triomfal; que es construís una sacristia amb porta que donés al presbiteri, i a més una capella fonda.

Va ordenar el torn dels rectors que calia convidar en funcions extraordinàries i que havien de suplir el rector de Sant Andreu en absències i malalties: **1er.**, el rector de Bolós; **2on.**, el de Sant Pau de Segúries; **3er.**, el de Pera; **4rt.**, el de Beget; **5è.**, el de Castellar, i després, a voluntat del rector.

Els documents que hi ha a la Catedral sobre delmes, diuen que l'any 1762 la casa major contribuent era Les Serres, i que havia pagat pel delme onze quarteres de blat, dues quarteres de faves, sis quarteres de fajol, una quartera de civada, tres arroves de llana i nou lliures barcelonines en metàl·lic.

L'any següent la casa delmera era la Badosa.

L'any 1776 n'era rector Mn. Jaume Rosselló. A més dels dos altars es trobava ja construïda la sacristia manada en la visita anterior.

L'última visita que hem pogut estudiar és la del 21 de juliol de 1858 i conté coses curioses, com és ara el manar que als llibres parroquials no es continguessin paraules abreviades; que en un local que tocava l'església i al davant d'ella no hi hagués estable per als animals. Com si no digués res, manà també el visitador construir una església nova al centre de la parròquia, com estava projectat des de 1818.

L'any 1918, Montsalvatge, en parlar de Sant Andreu de Porreres, diu que era una parròquia suprimida i que havia estat possessió de Sant Pere de Besalú. Aquest últim detall no és ben exacte, car l'abadia de Sant Pere de Besalú en percebia delmes, però l'església i la parròquia estaven totalment sota l'autoritat del bisbe de la diòcesi.

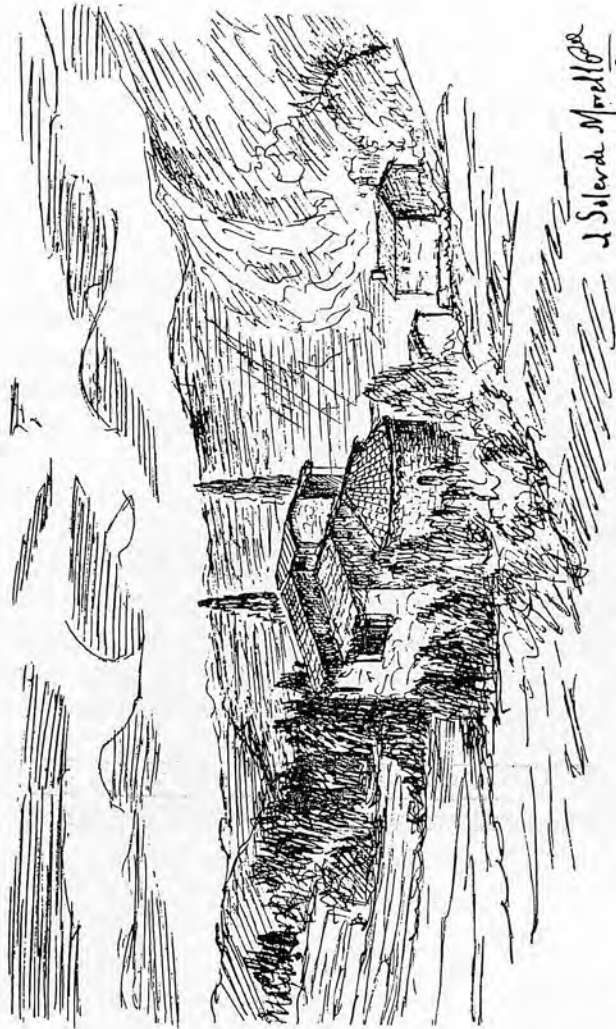
Avui està en situació ruïnosa. La parroquialitat fou transferida a Sant Miquel de la Torra i ara sembla que és Llongarriu.

SANT MIQUEL DE TORRES

Actualment es conserva en bon estat. És tota de carreus, d'estil romànic, bé que quelcom desfigurada per innovacions, diu Montsalvatge. Aquest autor cita Sant Miquel Sa Corva com si fos una església diferent de la de Sant Miquel de la Torra, essent només una modalitat del seu nom antic de Sant Miquel d'Avellana Corba.

En tenim les dades documentals següents: Any 978, citada amb el nom: "Avellana Curba" sense menció d'església (Villanueva XV, pàg. 256). L'any 998 ja era una feligresia i la seva església ve designada amb els mots següents: "Sancti Mikaelis, qui est situs in valle Segurillas in villa que dicitur Avellana curva". Un tal Eribert, qui en percebia els delmes en nom del bisbe, els cedí a l'abat Arnulf de Sant Pere de Besalú.

Els mots anteriors són molt suggestius, car signifiquen

J. Soler de Mirallès
1909

Vall-de-Bac - St. Andreu de Porreres

que el paratge començà a conrear-se essent una **villa** romana, o sigui una gran explotació agrícola, tal vegada dedicada principalment al conreu d'avellaners. Llavors tota la Vall del Bac era anomenada Segúries com indica el mot llatí **Segurilias**.

La visita pastoral més antiga de què hi ha testimoni documental, data del 30 d'octubre de 1329. Per ella sabem que els delmes eren percebuts en part pel monestir de Vilabertran i n'era batlle o cobrador Guillem de Ses Planes; en part pel monestir de Sant Joan de les Abadesses i els cobrava Berenguer de Comelles; i una tercera part era de l'abadia de Sant Pere de Besalú la qual era recaptada per en Molina de Camprodon.

En l'església de Sant Miquel hi havia un clergue encarregat que es deia Arnau; però hi prestava els serveis per ell un altre de nom Pere de Soler.

També se sap que foren cridats a declarar els parroquians Pere de Montsec i Ramon Sa Sala.

Era senyor del castell proper en Pons Des Catllar, casat amb Eljssenda, els quals retenien una pica de pedra de l'oli de les llànties que els havia deixat el clergue Arnau.

El llibre dels feus de l'arxiu episcopal de Girona, fet l'any 1362, fa esment també de l'església de Sant Miquel d'Avellana Corba.

El lloc figura també en la redempció del bovatge al rei feta l'any 1379 amb el mateix nom d'Avellana Corba.

Al manual de l'arxiu diocesà de Girona amb data de 13 de novembre de 1385 es cita com a pertanyent a Sant Miquel el mas Sala del Bac.

Poques coses es mudaren al llarg dels segles en aquest temple que el bisbe no visitava personalment, sinó "per relació del rector de Porreres".

Per la visita de 22 de juliol de 1691 consta que era sufragània de Sant Andreu; que només tenia un altar no consa-

grat, proveït d'ara portàtil; que no s'hi guardava la reserva eucarística i no tenia fonts baptismals.

A 6 d'octubre de 1700 tenia cura d'aquesta església Joan Gati, que era el rector de la parròquia de Sant Andreu de Porreres, de la qual Sant Miquel era sufragània, i que continuava amb un sol altar i sense sagrari ni baptisteri.

Per la visita de 1703 consta que hi havia uns ornaments de missa, però no hi havia calze ni patena.

L'any 1717 l'altar estava ben adornat, però aquell ornament ja s'havia esquinçat i el bisbe va manar que s'hi fes una cassulla nova de tots colors, i que hom adquirís un evangeli de Sant Joan i un **lavabo**.

Encara a 21 de juny de 1858, en la visita es diu que era sufragània de la Vall del Bac, sense fer esment de la de Sant Andreu de Porreres.

SANTA MAGDALENA DEL COLL

Ja hem explicat que a l'indret de Sant Andreu de Porreres, però a l'altra banda de la riera, al collet de la muntanya hi ha una església dedicada a Santa Magdalena. Ara la volta és ensorrada, però queden dempeus les parets mestres i la portalada.

És d'estil romànic, com totes les de la Vall; però força més recent que les sufragànies pròpiament dites.

Per la distància que separava l'església de Sant Feliu de les cases de la feligresia, hom prengué l'acord de servir-se per al culte habitual de la de Santa Magdalena.

Se'n fa esment en les visites pastorals dels anys 1738 i 1776, i per elles consta que només hi havia un altar no consagrat, que hi havia un ornament sacerdotal, sense calze ni patena, sense fonts baptismals ni sagrari per a la reserva.

Poc més amunt de la capella, hi resta encara un pedestal fet de pedres que segurament fou un altaret o pedró per a beneir el terme.

SANTA MARIA DE SA COT

Fins avui, la més enigmàtica de les esglésies de la Vall del Bac ha estat la feligresia que els documents antics anomenen "Sancta Maria de Cute" o "Cote" i els redactats en català l'indiquen amb el nom de **Sa Cot**. Deriva del llatí "cot".

El mot català "cot" significa **pedra**. Tractant-se de paratges sembla que ha de referir-se a **roca**.

És freqüent en la toponímia i lògicament es relaciona amb un indret on es destaca la pedra o roca com a element distintiu.

A La Cot de Santa Pau tenim la pedra volcànica dels turons que voregen el poble de Sant Miquel de La Cot. Sa Cot de la Vall del Bac devia tenir alguna roca diferenciada a l'indret on va construir-s'hi l'església de Santa Maria.

El document més antic que hem vist data del 20 de gener de 1171; però suggereix notícies d'un centenar d'anys abans. És una **definició** o **evaquació** de domini feta pels cavallers Arnau de Palera, el seu germà Guillem, i la seva mare Porquera, dels drets que Arnau, respectivament pare i marit d'ells, havia exercit sobre les esglésies de Curçavell, Llorona, Llanars, Palera i Santa Maria de Sa Cot.

L'evaquació fou feta en mans del bisbe de Girona Guillem de Monells.

L'afer de restitució d'esglésies al bisbe fou ocasió de molts documents semblants, car els cavallers que havien construït o heretat alguna església annexa al seu castell o fortalesa, pretenien administrar-ne els cabals com a cosa pròpia amb certa tolerància de part dels bisbes. Però cap els últims anys del segle onzè i tot al llarg del dotzè els bisbes reprengueren l'autoritat sobre les esglésies i reclamaven la cessió dels drets senyorials sobre elles, a fi d'evitar el vici de la **simonia** o mercadeig en la provisió dels càrrecs eclesiàstics.

D'això se'n dedueix que la família de Palera pretenia exercir drets sobre les esglésies esmentades per haver contribuït

a la construcció o per ésser annexes a un solar o castell de la seva propietat.

La vídua Porquera i els seus dos fills Arnau i Guillem van renunciar els pretesos drets que havia exercit Arnau sobre les esglésies esmentades.

El fundador del llinatge de Palera es deia Gausfred, el qual va viure cap a la primera meitat de la centúria onzena, i era l'amo del castell o força de Palera anomenada La Masó.

El seu fill Arnau I de Gausfred casat amb Brunegilda vivia entre els anys 1065 i 1107, i va fundar el monestir del Sant Sepulcre de Palera inaugurat l'any 1085. El seguí Arnau II de Palera, el jove, casat amb Saurina, el protagonista principal del document de 1171, va tenir un fill, també anomenat Arnau, III, que senyorejava el castell de Beuda i vivia als anys 1201 i 1215. Casà amb Blanca i va heretar el castell de Beuda.

Creiem, doncs, que o Gausfred o Arnau I va fundar també la casa de Sa Cot que avui s'anomena **Llongarriu**, i l'església contigua, la de Santa Maria.

Del document esmentat n'hi ha una còpia al còdex dit de Carlemany en l'Arxiu Diocesà de Girona, i una altra al llibre verd de l'Arxiu Catedralici.

Els autors d'"Els castells catalans" diuen que Arnau I de Palera estava casat amb Brunigilda, mentre el nostre document diu que la mare d'Arnau II es deia Porquera. La cosa pot conciliar-se pensant que Arnau I es casà dues vegades o que Brunigilda emprava dos noms indistintament, cosa freqüent aquell temps. També pot ser que Arnau, marit de Porquera, fos fill d'un altre Arnau casat amb Brunigilda, i aquest fos el fill de Gausfred fundador del llinatge.

De totes maneres, la fundació de Sa Cot s'hagué d'escaure als voltants de l'any 1100, que escau a l'estil de l'església de Llongarriu.

x x x x x x

La visita pastoral més antiga és la de l'any 1329. A Sa Cot hi havia capellà propi, que es deia Guillem Vileta.

Entre els parroquians d'aquell any figuraren en l'acta de visita Ramon Sa Coromina, Guillem des Serrat, Ramon des Torrent, Guillem des Puig, Bernat Sa Quintana i Besalú des Noguer.

Hom anota que part del delme corresponia a l'abat de Sant Pere de Besalú.

A l'any 1362 era parròquia i n'era rector Mn. Pere Soler.

Reunint les notes de les diverses visites episcopals posteriors es veu que en l'església hi havia un sol altar proveït d'ara portàtil i un cementiri per a l'enterrament dels feligresos; però no hi havia fonts baptismals ni sagrari. Disposava d'un sol ornament complet per a la missa, però no pas de calze ni patena, que hi eren duts des de l'església parroquial de Sant Andreu de Porreres.

El visitador no hi anava personalment, sinó que en feia escriure l'acta fiant-se de la relació del rector.

Hom celebrava missa en les feligresies els diumenges, per torn entre elles.

La casa presa pel rei com a casa delmera l'any 1573, fou sa Coromina, la qual pagà per aquest concepte dues migeres i una quartera de blat, mestall i espelta, i vuit lliures i quinze sous en metàl·lic.

L'any següent, la casa escollida per a tribut del subsidi al rei fou la d'En Bertran.

La totalitat del delme de les terres de la feligresia de Santa Maria de Sa Cot pres per l'abat de Besalú, fou de setze mitgeres de forment i mestall, i de 8 lliures de diner.

S'hi collia també fajol i cànem.

L'any 1717 el bisbe manà comprar un evangeli de Sant Joan (volí dir una sacra de l'altar) i un lavabo.

A més, manà que per la festa de l'Assumpció el rector digués missa a Santa Maria de Sa Cot.

La visita més expressiva de detalls, que resolen el problema de la ubicació de Sa Cot, és la del dia 26 de juliol de l'any 1826.

Era rector de la parròquia Mn. Marià Marcer, ja feia llavors dotze anys.

Va visitar l'església parroquial, que va trobar correctament proveïda de tot.

Les altres esglésies les va visitar d'oïda, o sigui per relació del rector.

En l'església sufragània de Nostra Senyora de Sa Cot hi havia un benefici fundat per D. Jaume de Llongarriu vers l'any 1791 o 1792, que llavors posseïa Mn. Jaume de Llongarriu amb obligació de celebrar sis misses cada any, i era de patronat dels hereus de Llongarriu.

El beneficiat Mn. Jaume Llongarriu residia efectivament en la parròquia.

El grau de poblament de la Vall del Bac aquell temps, pot deduir-se del nombre de 109 persones que hi reberen la confirmació.

El bisbe venia de Vilallonga de Ter, i després de la Vall del Bac va seguir a Castellar.

Creiem que la fundació del benefici per Jaume de Llongarriu l'any 1791 ó 1792, aclara la identitat entre l'església de Sa Cot i la de Llongarriu.

En la portalada d'aquesta església hi ha una inscripció llatina que, traduïda al català, vol dir:

"Aquesta església, columna de fe infalible, fou edificada pel senyor Patllari Jonqueres de Llongarriu, quan ací residia: però ara és ciutadà de Barcelona. A l'any 1672, per mi Joan Auloñ".

La inscripció, de llenguatge afectat i d'escriptura incorrecta, vol dir que l'església fou reformada i no pas edificada de nou, i que llavors va esdevenir-se un canvi de cognom en els

hereus, que en avant es digueren de Llongarriu, com sabem per l'esmentada visita pastoral de 1826.

A l'any 1882 la casa Llongarriu tenia oratori particular dedicat a la Inmaculada Concepció. Al poble hi havia 7 cases i 59 habitants.

X X X X X X

Tota la vall formava part del municipi de Capsec, però recentment ha estat incorporada al de la Vall de Bianya.

En la divisió antiga era del comtat de Besalú; en formar-se les vegueries fou de la de Camprodon, i amb la divisió de províncies i partits judicials és de la província de Girona, i partit judicial d'Olot.

En l'administració eclesiàstica, tota la Vall formava una parròquia amb la capitalitat a Sant Andreu de Porreres; però hi havia tres feligresies més: Sant Feliu de Bac, Sant Miquel d'Avellana corba i Santa Maria de Sa Cot. Cap al segle quinzè hom començà a fer menció de l'església de Santa Magdalena, que era de la feligresia de Sant Feliu de Bac. Primitivament, la Vall era de l'ardiaconat de Besalú; en establir-se els arxiprestats, primer fou d'Olot i ara ha passat al de Ntra. Sra. del Mont. El servei religiós és encomanat al sacerdot de Castellar. L'estadística eclesiàstica li assenyala 30 habitants; el patró és Sant Andreu i té culte ocasional en les esglésies de Sant Miquel i Sant Feliu.